

[Uppgift: Läs Lindbergs bok *Språka samman* och redogör för bokens huvudtankar på ca 1 A4-sida.]

Bokens huvudtankar

Inger Lindbergs bok har undertiteln "Om samtal och samarbete i språkundervisning" och det är kommunikation och interaktion både i och utanför klassrummet och deras betydelse för språkutvecklingen som är bokens röda tråd. I första halvan av boken redovisar Lindberg ganska ingående den forskning som finns kring ämnet. Andra halvan av boken ägnas åt en studie av interaktion i klassrumsaktiviteter som hon själv har genomfört.

Samtal är något väldigt viktigt för oss människor, så viktigt att vi pratar med oss själva när vi inte har någon annan att prata med. Många olika forskningsgrenar har studerat samtalet och dess roll i olika sammanhang och med olika infallsvinklar. Samtal kan indelas i olika genrer, t.ex. hälsning (dialog) och föreläsning (monolog). En del samtal uppvisar regelbundna mönster över språk- och kulturgränser, andra är språk- och kulturspecifika och måste läras in när man ska använda ett främmande språk – här kommer de berömda referensramarna in i bilden. Begreppet kommunikativ kompetens innebär att man inte bara behärskar språkliga former utan även vet hur och när man ska använda dem. Det i sin tur hänger ihop med vilka behov språkinlärarna har att kunna kommunicera, och de behoven varierar givetvis efter situationen. Det är alltså en språksyn som mer betonar funktion än form, även om formen finns med som en del av den kommunikativa språkförmågan. Tre andra aspekter på språkfärdigheter är flyt, korrekthet och komplexitet. Som inlärare kan man prioritera en av aspekterna, men för att språket ska utvecklas kontinuerligt och allsidigt måste alla tre aspekterna samverka. Det innebär att formen enligt den här språksynen blir lika viktig som de övriga aspekterna.

Samtal är en form av interaktion, och interaktion spelar en väsentlig roll i språkinlärning och över huvud taget i all mänsklig kognitiv utveckling. Interaktion kan vara mediering, alltså att vi tar hjälp av någon eller något i vår omgivning för att gå vidare i vår utveckling, t.ex. människor, som föräldrar, lärare eller kamrater, eller materiella ting som en instruktionsbok, ett stöd hjul eller en simdyna. Det här tänkesättet bygger på att vi först inte kan en viss sak, i nästa steg klarar vi det med hjälp, och till slut klarar vi det själva. Idéerna är Vygotskijs och den mellersta fasen kallar han *zonen för närmaste utveckling*. Bruner kallar denna mediering för *stöttning*. I skolan ges dock inte eleverna så många möjligheter till interaktion som man kan tro: det är lärarna som dominerar, och barn talar mindre i skolan än hemma. Ett sätt att ändra på det är att arbeta i mindre grupper vilket ger fler elever tillfälle att yttra sig och ta initiativ, och det gäller i synnerhet i mångkulturella klasser. En forskare som inte så starkt betonar interaktionen är Stephen Krashen. Han tycker i stället att inlärarna ska ha en "tyst period" för att kunna bearbeta inflödet innan de själva börjar producera ett utflöde. Men de flesta andra forskare anser att interaktionen är central vid andraspråksinlärning. Här är det viktigt att interaktionen anpassas, t.ex. genom att samtalsstrukturen ändras eller förenklas, för att inflödet ska bli begripligt för inläraren. Inläraren å sin sida kan använda sig av olika kommunikationsstrategier för att uttrycka det han egentligen inte kan än. Eftersom just detta att sträcka sig lite utöver sin förmåga är språkutvecklande borde sådana strategier uppmuntras i andraspråksundervisningen. Den egna produktionen är nämligen lika mycket en förutsättning för optimal inlärning som inflödet.

Forskningen om andraspråksundervisning har konstaterat att det finns vissa fasta inlärningsgångar som alla inlärare processar i samma ordning oavsett ålder, modersmål och undervisning. Det kallas processbarhetsteorin och den tyder på att grammatikkunskap och fokusering på form och regler

Inger Lindberg: "Språka samman"

LHS/Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt II
Madeleine Midenstrand

2005-10-19

faktiskt underlättar språkinläring. Ändå är forskarna ganska överens om att undervisningen främst bör fokusera på innehåll och kommunikation. (En kombination är väl det allra bästa, min kommentar.)

Det sista kapitlet före Lindbergs egen studie handlar i stort sett om två saker: hur traditionell, lärarstyrd undervisning ser ut (läraren dominerar och interaktionen blir monologisk och förutsägbar) och hur den optimala modellen ser ut (lärarna fungerar mer som stöd och handledare och uppmuntrar till ett aktivt kunskapssökande, interaktionen är dialogisk och inlärnarnas egna resurser tas tillvara).

Litteratur:

Lindberg, I. (2005) *Språka samman – Om samtal och samarbete i språkundervisning*. Stockholm: Natur och Kultur.